

Pred njo se razprostira trg. Okrog in okrog so visoke hiše. Desna stran je potopljena v senco. Na levi je cerkev, velika, v mesečini se kopajoča cerkev. Sredi trga je spomenik. Strašen jezdec z izdrtim mečem.

Na tistem kamnu bi moral biti nesrečni trgovski potnik v podobi obešenca. Zakaj, kdor je hotel zmagovitost in grozo upodobiti z mečem in konjem, za katerim drvi truma mrkih jezdecev, bi moral biti previdnejši glede na vse nočne pohajkovalce, ki se znajo smejati zgodovini, nikoli drugačni od njihovega življenja.

PORTUGIŠKI SONETI

ELIZABETA BARRETT-BROWNING

Iz angleščine prevedel Alojz Gradnik.

I

Njega dni sem razmišljala, kako je pel Teokrit
 o sladkih letih, o dragih in zaželenih letih,
 ki se zde, da sleherno od njih, z dobrotno roko,
 prinaša darila umrjočim, starim in mladim.
 In ko sem tako sanjarila v njegovem starinskem jeziku,
 sem videla skozi svoje solze, v zapovrstnih prikaznih,
 vsa sladka, bridka leta, tuge polna leta,
 tista iz mojega življenja, ki so me zasenčila,
 drugo za drugim. In ko sem tako plakala,
 sem nenadoma začutila, da se je skrivnosten lik
 zganil za menoj in me prijel za láse.
 In ko sem kljubovala, je velel neki glas:
 „Ugani, kdo te zdaj drži?“ „Smrt“, sem rekla.
 Ali srebrn glas je zazvenel: „Ne Smrt, temveč Ljubezen.“

2

Na vsem božjem svetu je samo trojica
 čula to besedo, ki si jo izrekel: On sam,
 Ti, ki si govoril, in jaz, ki sem poslušala.
 In eden od nas je odvrnil — Bog je bil — in je obložil
 s takó črnim prekletstvom moja veka,

da te moje oči niso mogle videti; če bi umrla,
 bi smrti teža na mojih očeh bilá manj popolna
 ločitev od tebe. „Ne“, ki ga izreče Bog,
 je strašnejši od vseh drugih, prijatelj moj.
 Svet s svojimi puhlimi spori naju ne more razdvojiti,
 ne morja spremeniti, ne vihre ukloniti,
 najine roke bi se sklenile preko vseh ovir gorâ,
 in če bi se na kraju nebó samo zrušilo na naju,
 bi se še čvrstéje zaobljubila zvezdam.

3

Nepodobna sva si, nepodobna, o kneževsko srce!
 Nepodobne najine navade in najini usodi.
 Najina angela varuha se osupla spogledata,
 ko se skrižata s svojimi perotnicami,
 idoča mimo naju. Preudari: gost si kraljic,
 sredi svetnega sijaja, kjer te sto in sto oči,
 svetlejših od teh, ki jih razsevajo moje solze,
 bodrí igrati vlogo prvega pevca.
 Čemu me torej gledaš z razsvetljenega okna,
 mene bedno, trudno, popotno pevko,
 pojočo v temi in slonečo ob cipresi?
 Krizma je na tvojem čelu, na mojem
 rosa, in smrt mora izkopati rušo,
 kjer si bosta lahko enaki.

4

Gost si v dvorinah marsiktere palače
 — o blagi pevec visokih pesmi! — kjer
 plesalci nenadoma obstanejo v pričakovanju,
 da začujejo iz tvojih kipečih ust nove melodije.
 In ti prijemaš za kljuko te hiše,
 prerevne za tvoje roke? In moreš misliti in hoteti,
 da se v vsem razkošju svojih zlatih valov

ustavi tvoja godba nenadoma pred mojimi durmi?
 Dvigni oči in poglej ta razpadajoča okna,
 netopirji in sove gnezdiijo na strehi.
 Moj čriček cvrči v odgovor tvoji harfi.
 Tiho! Ne drami odmeva, da se zopet in zopet
 ne ovedem svojega obupa! Tu notri je glas,
 ki joče . . . ko moraš ti peti, oddaljen in sam.

5

Slovesno povzdigujem svoje bridko srce
 kot nekoč Elektra svojo nagrobno žaro;
 in zroč v tvoje oči, sipljem iz njega
 pepel pred tvoje noge. Poglej, o poglej,
 koliko skrite bolesti se je skopičilo v meni
 in kako motno žaré rdeče, neukróčene iskre
 pod sivim pepelom. Če bi jih mogla tvoja noga
 z zaničevanjem razteptati, da bi ugasnile
 in več ne oživele, bi morda biló bolje.
 Ali če čakaš ob moji strani, da veter
 razpihne sivi prah — te lavorike na tvoji glavi,
 o moj preljubi, te ne bodo tako ščitile,
 da bi nobena teh isker ne ožgala in razjedla
 tvojih las pod njimi. Obrni se torej proč od mene. Pojdi!

6

Zapusti me! . . . Ali vendar čutim, da bom živila
 posihmal v tvoji senci. Sama, presama,
 na pragu svojega najskrivnejšega življenja
 ne bom nikoli več zapovedovala
 občutkom svoje duše, ne izprožala svojih rok,
 vsa vedra, v solnčno luč, ko poprej,
 ne da bi pogrešala dotika tvojih dlani,
 ki sem se jih ogibala. Največje daljave.
 ki naju usoda z njimi loči, puščajo tvoje srce
 v mojem podvojeno utripajočem srcu.

V vsem, kar delam in kar sanjam, si le ti,
kot mora biti v vinu okus grozda.
In ko molim k Bogu za svojo dušo, on čuje
tudi tvoje ime in v mojih očeh vidi solze obeh.

7

Obličje celega sveta se mi zdi izpremenjeno,
odkar sem prvič začula korake tvoje duše,
prihajajoče k meni tiho, o tako tiho,
ko so se prikradli med mene in strašni rob brezna
neizbežne smrti, ki sem mislila, da bom vanje
strmoglavila; ljubezen me je tedaj prestregla
in mi pokazala življenje v novem ritmu.
Kelih bolesti, ki mi ga je Bog dal ob krstu,
bom radovoljno izpraznila in njegovo sladkost
bom hvalila, o moj predragi, če si mi blizu.
Ime domovine in nebá se je zame spremenilo
v ime kraja, kjer si in kjer boš, in ta harfa in pesem,
še včeraj mi ljuba (pojoči angeli to vedó),
sta mi draga samo še, ker odseva tvoje ime v njih besedah.

8

Kaj naj ti povrnem, o dobrotljivi in knežji daritelj,
ki si svojega srca čisti škrlat in zlató necenljivo
prinesel in položil z nenadno darljivostjo
zunaj hrama, na prag, da bi, kakršna sem,
mogla vzeti ju ali pustiti? O reci, sem hladna
in sem nehvaležna, ker ti za vse mnoge
in dragocene darove ničesar ne vračam?
Ne, hladna jaz nisem, a bedna sem, bedna.
Vprašaj Boga, ki vse to mu je znano.
Ker solze, ki sem jih nenehoma lila,
so otrle vse barve iz mojega življenja
in zapustile takó mrtvo in blede stvar,

da ni vredno, da jo poklonim tvoji glavi
za blazinico. Pojdi dalje! Dobra je, da jo pohodiš.

9

Ali je prav, da ti dam, kar ti moram dati?
Da te pustim sedeti pod ploho solzâ,
tako grenkih kot so moje? Da moraš mojih let
vzdihe poslušati, vedno nove vzdihe
mojih odrekujočih se ust in zreti ta redki
smehljaj, ki ga zamira kljub tvojim prisegam?
O kakó se bojim, da bi to ne bilo prav.
Nisva si enaka, da bi se tako imela rada.
Z bolestjo priznavam, da kdor jih daje
darila, ki mojim so slična, ta ni darežljiv.
Proč! Nočem tvojega škrlata omadeževati
s svojim prahom, ne s strupom svojega diha
skaliti beneškega stekla. Nočem dati ti ljubezni
neprave. O dragi, samo ljubim te. Le to mi dovoli.

10

In vendar ljubezen, prečista ljubezen
je lepa zares in vredna, da jo sprejmemo.
Ogenj žari, če gori tempelj ali konoplja.
Ista je luč, ki sije iz plamena plevela
ali cedre. In ljubezen je ogenj, in če v stiski
ti rečem: „O, ljubim te, ljubim!“ stojim
pred teboj vsa spremenjena in poveljučana,
čuteč nove žarke, ki od mojega obličja
lijejo k tvojemu. Nič ni nizkega v ljubezni,
še ko ljubijo najnižji. Ko ljubijo Boga
najpreprostejša bitja, jih Bog vse sprejema,
dokler tako ljubijo. To, kar jaz čutim, žari
samo od sebe v tem, kar sem, in razkriva,
kakó veliko delo Ljubezni poveljučuje delo Narave.

Drugega nisem vedel reči.

„Vem, da ne“, se je čudno zasmejala.

Ni se me upala več pogledati.

„Da bi videl, kakšna pisma mi piše... kaj se bere med vrsticami... o!“

Še me je rahlo zapeklo. Ne tajim, moja slabša stran je bila razočarana. A bil sem zadosti močan, da sem premagal samoljubna čuvstva. Približal sem se ji.

„Daj mi roko!“

Ni se umaknila, a obraz je obrnila proč in ni mi dala roke.

„Daj mi roko. Ostaniva si prijatelja.“

Segla mi je v dlan.

„Ne bom te več mogla pogledati.“

Ah, kaj!“

Več nisem znal reči. Stal sem pred njo in nenadoma občutil, da ne morem več strpeti v njeni bližini. Vsaj ne tistega dne. Moral bi znova priti, znova začeti, kakor bi nekateri ljudje radi znova začeli zavoženo življenje. Poslovil sem se.

Na stopnicah sem postal. Zdelo se mi je, da vedno manj razumem to žensko. In vse ženske. In življenje. Morda je vse zelo preprosto. Ne vem. Ob spominu na njeno tožbo mi je val ogorčenja zalil srce. Stisnil sem pesti. A bil sem sam. Toda že sama želja, da bi prestavljal gore, je veličastna. Ali ne, prijatelj?

PORTUGIŠKI SONETI

ELIZABETA BARRETT-BROWNING

Iz angleščine prevedel Alojz Gradnik.

II

Če je tedaj ljubezen zasluga, je nisem
popolnoma nevredna. Lica vsa blede
kot so ta, ki jih vidiš, in tresoča se kolena,
ki ne morejo nositi teže žalostnega srcá,
to trudno življenje potujoče pevke,
ki bi bila njega dni poletela na vrhove Aorna
in more zdaj komaj odpeti s spevom
otožnim slavcu v gozdu — ali čemu naj to tebi
spominjam? O moj preljubi, saj vem to predobro.

ne tvoje veljavnosti nisem jaz vredna ne tvoje
višine. In vendar, ker te ljubim, sprejemam
prav od te ljubezni v povračilo to milost,
da živim venomer ljubeča te, četudi brez upa,
da te blagoslavljam, četudi se ti odrekam brez hlimbe.

12

Ali prav s to ljubeznijo, ki se z njo ponašam
in ki kipeč iz mojih grudi mi venča čelo
z rubinom tako dragocenim, da zavabi človeške
oči in jim pokaže njegovo vrednost — s to ljubeznijo,
ki je vsa moja veljava, v meri najvišji,
bi ne mogla ljubiti, da nisem imela tvojega vzgleda
in nisi mi sam pokazal, kako naj te ljubim, ko so se tvoje
žareče oči prvič križale z mojimi in je ljubezen
zvala ljubezen. In tako ne morem govoriti
niti o ljubezni, kot o stvari, ki je le moja. Tvoja
duša je dvignila mojo dušo, slabotno in onemoglo,
k sebi in jo posadila na zlati prestol
poleg tebe, in če ljubim (o duša, bodi skromna),
ljubim le zavoljo tebe, ki te edinega ljubim.

13

Ali mar hočeš, da z jezikom izrazim ljubezen,
ki ti jo prinašam, in da najdem besede,
ki bi bile za njo dovolj bogate? Hočeš, da v rezkem vetru
držim med nama baklo, da razžari
najina lica? O, naj le pade k tvojim nogam.
Ne morem veleti rokam, da bi držale mojo dušo
tako daleč od mene, tako izven mene, da bi ti v besedah
dokazala ljubezen skrito v meni tam,
kjer za besede ni prostora. Ne, pusti naj moj molk
žene zaobljubi mojo ljubezen žene tvoji veri.

Vidiš, da nisem še premagana, če sem tudi oblegana,
in da sem pripravljena, da razporjem plašč svojega
življenja s smelim, brezglasnim pogumom, samo
da ne bi en sam dotik tega srca izdal njegove bolečine.

14

Če me moraš ljubiti, ljubi me samo zavoljo
ljubezni. Ne reci: „Ljubim jo zavoljo njenega
smeha, njenih oči, njene mile govorice, zavoljo
iskreče se misli, ki se je izprepletla z mojo
in me je tisti dan prevzela s čuvstvom sladkega
sproščanja“, ker te stvari, predragi, se lahko same
po sebi spremené, ali spremené vsaj za tebe —
in ljubezen, ki je takó rojena, bi mogla takó umreti.
In tudi ne smeš me ljubiti iz milujočega sočutja,
ki suši solze na mojih licih: kdor se je dolgo
opajal s tvojo tolažbo, bo prav lahko pozabil
na jok in bo tako izgubil tvojo ljubezen.
Ljubi me zavoljo ljubezni same, da me boš nenehoma
ljubil, brez konca, za vso večnost ljubezni.

15

O, ne očitaj mi, prosim te, da je obličje
moje pred tvojim preveč pokojno in otožno,
ker midva gledava na dvojen način in ne more
isti solnčni sij obsijati najinih čel in lâs.
Ti me gledaš brez zaskrbljenih dvomov,
kakor na čebelo, vklenjeno v kristalni kaplji;
saj me bolest oklepa v božanski ječi
ljubezni in razpeti krila in odleteti v zračne
daljave, bi bila predrznost, blazna in nevarna.
Jaz pa le gledam, gledam preko ljubezni,
do kraja ljubezni, prisluškujoč pozabljenju

onkraj spomina, kakor človek, ki sedi
in gleda z višine na reko pod seboj,
gubečo se v slanih valovih morjá.

16

In vendar, prav zato, ker me tako premaguješ,
ker si plemenitejši in podoben kralju,
moreš prevladati moj strah in me zagrniti
s svojim škrlatnim plaščem, da bo moje srce
tesno utripalo ob tvojem srcu in boš posihmal
vedel, kako trepeta, ko je samo. Glej, ker zmaga
je lahko plemenita in popolna, če dvigne premaganca,
kakor če ga trešči ob tla. In kakor premagani
vojščak položi svoj meč predenj, ki ga je vrgel
na okrvavljeno zemljo, tako, o predragi,
tudi jaz na koncu zakličem: „Tu je kraj moji borbi!“
Če me pozoveš k sebi, se bom na eno samo
besedo dvignila iz svojega malodušja. Povečaj svojo
ljubezen, da bo z njo povečana moja veljava.

17

O moj poet, ti znaš brenkati na vse strune,
ki jih je razpel Bog med Preteklim in Bodočim,
in iztrgati iz vesoljnega sozvočja krožečih svetov
melodijo, ki valovi čista po vedri sinjini neba.
Lek blagougodne glasbe, lajšajoče
najtežje boli človeštva znaš sprejeti
od tam in vlti v naša ušesa . . . Božja
volja je posvetila tvoje delo za tako visoke cilje,
moje pa, da ti zanje služi! Kako hočeš, predragi,
da ti bom najbolj ustrezljiva? Naj bom zate up,
izvablajoč speve radosti? Ali lep, tužen
spomin, ki naj se vplete v tvoje pesmi?

Senca palme ali pinje, ki bi v nji prepeval?
Ali grob, ki bi v njem počival od petja? Izberi!

18

Predragi, nikoli še nisem dala nobenemu možu
kodra od svojih las, kakor tega, ki ga tebi
poklanjam in ki ga zdaj, vsa zamišljena ovijam
okoli prstov v vsej njegovi rujavi dolžini
in pravim: „Vzemi ga.“ Včeraj je bil dan moje mladosti
pri kraju, moji lasje ne vzvalové več ob plesu
mojih gležnjev in v nje ne vpletam več rož in mirt,
kakor še zdaj to delajo dekleta: oni morejo
samo zasenčiti na mojih bledih licih brazde
solzá, vajeni, da visé z glave, ki se pod težo bolečine
sklanja na eno stran. Mislila sem, da jih bodo škarje
Smrti prerezale, ali ljubezen jih je zahtevala zase.
Vzemi jih — našel boš na njih, po tolikih letih,
poljub, ki ga je pustila na njem moja umirajoča mati.

19

Tudi Rialto duše razpečava svoje blago.
Na tem tržišču menjam koder za koder
in s pesnikovega čela počiva zdaj na mojem srcu
ta kitica las, ki prekaša na vrednosti zaklade
argonavtske ladje. Škrlatnočrna je, kakor so nekoč
Pindarovim očem mrleli motno škrlatni kodri
na belih čelih deveterih Muz. Zavoljo
tega soglasja, mislim, o moj predragi, da se senca tvojega
lavorjevega venca še vedno obotavlja na tvojih
kodrih. O, kako so črni. Z bežnim dihom rahlega
poljuba povežem tako z njimi to senco, da se več ne razgubi,
in položim darilo — da bi mu nič ne moglo škoditi — tu na svoje srce,
kakor da bi bilo to še tvoje čelo, da ne bo
brez naravne toplote, dokler se moja ne shladi v smrti.

Dragi, o moj predragi, ko pomislim, da si bil na svetu
 še pred enim letom, ko sem stala tu sama v snegu
 in nisem videla sledu tvojih stopinj, nisem
 čula niti za hip, kako tone molk ob tvojem glasu,
 in sem štela, obroček za obročkom, vse svoje verige,
 kakor da ne bi mogle nikoli odpasti ob udarcu
 tvoje roke. — Naj bo, zdaj pijem iz velike čaše
 življenja, ki je polna čudes. Prečudno zares,
 da nisem nikoli čutila, da je kretanja
 tvojega telesa ali samo tvoja beseda presekala
 z drgetom noč in dan, prečudno, da nisem
 nikoli zaslutila tvoje prisotnosti v belih cvetih,
 ki si jih videl rasti! Tako so zakrknjeni brezbožniki,
 ki ne morejo razkriti Boga, oddaljenega njihovim očem.

LJUBEZEN V AMERIKI

LOUIS ADAMIČ

Naslednji odlomek je vzet iz novega Adamičevega romana „The Darkened Plain“¹ (slovenski: „Otemnela planota“), ki ga je napisal v zadnjih šestih mesecih v Jugoslaviji. Roman obravnava ekonomske, socialne, kulturne in duhovne sile v U. S. A. in njih krizo po svetovni vojni, zlasti pa po letu 1928.

Glavna oseba romana je mladi žurnalista Peter Gale (angleška izgovorjava: Gejl), čigar ded je bil slovenski izseljenec, delavec Anton Galé, ki je poginil v boju med delavci in policijo leta 1886. v Chicagu. Petrov brat Andy je raketir, ki ga leta 1928. v Chicagu tudi ubijejo. Petrova sestra Margaret je poročena z nekim kapitalistom v Novi Angliji. Druge važne osebe romana so: Jack Manes, levičarski delavski agitator; Roger Adams, radikalen intelektualec (radikalen v ameriškem pomenu besede, levičar, marksist; op. prev.); Seren Adams, Rogerjeva žena, ki deluje v delavskem gibanju; Marcia, hči Rogerja in Serene Adams, ki se tudi udejstvuje v delavskem gibanju in postane Petrova žena; in Richard Stedman, Margaretin mož, ki je bolj ali manj tipičen ameriški industrijec.

¹ Ta Adamičev roman bo v celoti izdala založba Tiskovne zadruga prihodnje leto. (Op. ur.)

niti opazil, da nosim čez levo ramo opasano kontrolko. Tako se je krogla odbila in mi zdrobila samo ramo, komisija pa je dognala verjetnost, da se mi je pri tem rvanju sprožil lastni revolver, kajti našli so samo eno prazno patrono in ta je bila iz mojega lastnega orožja.

Takoj, ko se je zavedel, so ga vprašali, če pozna vlomilca.

— Ne! je dejal odločno. Potem je ženi dahnil, naj pokličejo Bizjaka.

Prišel je. Bil je bled, na smrt bolan; plaho se je ozrl okoli sebe in ko je usmiljenka zapustila sobo, se je zgrudil k postelji, zgrabil Štefanovo roko in zaječal:

— Štefan, sodrug . . .

Neznanska groza je težila njegovo vest. Slutil je, kakor se mu je zdelo zagonetno, da je vendarle on kriv te krvave nesreče. Vest ga je grizla in ko je gledal v tovarišev od trpljenja prepadli obraz, se mu je hotel razodeti. Pa ga je Štefan prehitel. Potegnil ga je k sebi in mu zašepetal:

— Pojdi domov in skrij! Sumili bodo zlasti iz te tovarne odpuščene delavce!

Bizjak se je zgrozil. Kakor je le slutil povod tega usodnega strela, verjeti pa le ni mogel v možnost, da bi ga Štefan v temi spoznal.

Štefan je videl njegov obup in vso bedo tega moža, ki je klečal ves strt pred njegovo posteljo.

— Ne bom te izdal, sodrug! je zašepetal.

Bizjak je zgrabil njegovo roko, stiskal mu prste, jih božal, nato je zaril obraz v belo rjuho in si jo tiščal na ustnice, da ne bi zakričal od bolečine.

PORTUGIŠKI SONETI

ELIZABETA BARRETT - BROWNING

Iz angleščine prevedel Alojz Gradnik.

21

Reci mi zopet in še enkrat mi ponovi,
da me ljubiš. Če se ti ta beseda, tako ponovljena,
zdi kot pesem kukavice, o pomni, da se sveža
vigred ne vrača nikoli na brda in ravnine,
v doline in gaje, z vsem svojim zelenim razkošjem,
brez speva te ptice. O predragi, v tej temi, ki me obdaja
in ki me pozdravlja v nji dvomeči duh, v tej muki

dvomov, vpijem k tebi: „Ah, še enkrat, še, še mi povej,
da me ljubiš!“ Kdo se bo bal, da je preveč zvezd,
če mora vsaka njih krožiti po nebu, da je preveč
cvetlic, če mora vsaka njih kronati leto? Reci mi,
da me ljubiš, ljubiš, ljubiš! In daj, naj ta beseda
odjekne v srebrnih pripevih! Samo, predragi, ljubi me;
tudi v tišini tej, ljubi me z vso svojo dušo!

22

Ko se najini duši sprostreta ravni in strogi,
z obličjem k obličju, molčeči, bliže in bliže,
dokler njiju razpete perotnice ne zagoré,
dotikajoč se ob obeh krivinah — s kakšno bridkostjo
bi mogla naju zemlja navdati, da bi biló
najine sreče tu konec? Preudari! Na še višjih
vrhovih bi naju obkrožili angelov zbori
v želji goreči, da bi spuščali zlate obroče
svojega rajskega speva v najinega molka drage
nižave. O daj, ostaniva rajši na zemlji predragi,
kjer se svetá puhla nasprotja in razprtije odbijajo
in še bolj osamujejo čiste duhove in jim
širijo prostor, ki jim je lahko vsaj en dan
dom ljubezni, obkrožen s temoto in uro smrti.

23

Īn je to res? Če bi ležala zdaj tu mrtva,
bi se tudi tvoje življenje tajalo, ko bi izgubljal
moje? In bi solnce tudi tebi manj toplo sijalo,
ko bi groba hlap mi puhtel okrog glave?
Ostrmela sem, o predragi, ko sem prebrala
takšne besede v tvojem pismu. Jaz sem
tvoja . . . Ali res tako tvoja? Mar smem
napolniti z vinom tvojo čašo, ko se mi tresejo

roke? Moja duša naj zato ne sanja več o smrti
 in naj se spušča še niže v poljane življenja!
 Ljubi me torej, o ljubi me! In glej me . . . dihaj vame!
 Kakor blagorodne žene, ki jim ni mar zavreči za ljubezen
 vse svoje dežele in časti, se odrekam grobu zavoljo tebe
 in zamenjam sladko bližino neba za zemljo, kjer si ti.

24

Pusti, naj se svetá ostrina, liki sklepni nož,
 zaklopne sama vase in naj se ne zareže
 v te sklenjene dlani ljubezni, zdaj mehke in tople.
 In noben glas človeške svaje naj ne doseže
 najinih ušes po resku, s katerim se je zaprla.
 Življenje ob življenju, se naslanjam nate, predragi,
 brez vznemirjenosti in se čutim varno,
 kakor po čudežu zaščitená proti bodalom posvetnjakov,
 ki so, če jih je tudi mnogo, prešibki, da bi mogli nama
 biti v škodo. Še mnogo bele bleščave morejo lilije
 najinih življenj vsrkati za svoje cvete iz svojih korenin,
 ki jih dosežejo samo rose, padajoče v obilju z nebeških
 višav. Ravne rasto na bregu, daleč od človeških rok.
 Le Bog, ki je naju obogatil, naju more osiromašiti.

25

Težko srce sem nosila, o predragi, iz leta
 v leto, do tistega dne, ko sem vzrla tvoje obličje
 in bolest za bolestjo se je vgnezdila v meni namesto
 vseh tistih naravnih radosti, tako lahkotno
 krožečih, liki nanizani biseri, skakljajoči
 nad utripajočim srcem v uri plesa. Nade
 je skoro zamenjala dolga brezutešnost, da je sama
 božja milost komaj še povzdigovala moje težko
 srce nad izgubljenim svetom. Tedaj si mi velel

naj ga primem in naj ga potopim v vedro
 globino tvojega velikega bitja! In ko je skoro utonilo,
 kakor stvar, ki jo njena lastna teža pogreza,
 se je tvoje srce zgrnilo nad njim kot vez,
 spajajoča zvezde z mojo nedognano usodo.

26

Leta so že od tega, ko sem namesto med možmi
 in ženami živela v družbi prividkov in našla
 sem, da so mi bili mili tovariši in nisem
 poznala slajše glasbe od tiste, ki so me oni z njo
 kratkočasili. Ali skoro se je rob njihovega škrlata
 dotaknil prahu te zemlje. Njih piščalke so utihnile
 in jaz sama sem slabela in skoro oslepela
 pod njihovimi medlečimi pogledi. Tedaj si prišel
 ti, da boš predragi, kar so se oni le zdeli.
 Njih bliščeča čela in njih petje in njih sijaj —
 (popolnejši, a vendar isti, ko rečne vode v krstnih
 kamnih) vsi v tebi so se srečali in so po tebi
 premagali mojo dušo, izpolnivši ji vse želje,
 ker naše najlepše sanje prekašajo božji darovi.

27

O moj predragi, ti si me dvignil k sebi
 od te tužne zemske planjave, kamor sem bila
 pregnana in si z dihom življenja razpihal
 moje medleče kodre, da se moje upa polno čelo,
 pred obličjem vseh angelov, spet blešči pod tvojim
 odrešujočim poljubom! Ti moj, samo moj,
 ki si prišel k meni, ko se mi je svet odmaknil.
 Samo Boga sem iskala in sem našla tebe!
 Našla sem te in zdaj sem zdrava in krepka in srečna.
 In kakor tisti, ki sredi neporošenih asfodél
 obrača svoj pogled nazaj v mrakotne čase,

ko je zgoraj na zemlji živel — tako tudi jaz
v tej borbi med dobrim in slabim, s kipečim srcem,
izpričujem, da ljubezen, silna kot Smrt, kot Smrt odrešuje.

28

O moja pisma! Vsi ti mrtvi listi, nemi in beli!
In vendar se mi zde kakor živi in trepetajoči
med mojimi rokami, ki tresoč se, odpenjajo
trak in jih puščajo padati nocoj na moja kolena.
Tole pravi, da me je želel videti nekega dne, svojo
prijateljico. To je določilo dan spomladi, da pride
k meni in se dotakne moje roke — kako preprosta
želja — in vendar sem pri tem plakala! Tole, prav drobno,
je dejalo: „Predraga, ljubim te“, in sem se zgrudila vsa strta,
kot da je Bog z bodočnostjo treščil v mojo preteklost.
To mi je reklo: „Tvoja sem!“ In črnilo je zato tako blede,
ker je ležalo na mojem srcu, ki je premočno utripalo.
In tole — o moj ljubi, svoje besede bi bil potratil,
če bi se drznila ponoviti, kar mi je ono razodelo.

29

V mislih sem pri tebi! Moje misli se te opletajo
in brsté okoli tebe, kakor ovije divja trta
drevó s svojimi širokimi listi in skoro ni več
ničesar videti poleg razpetega zelenja, skrivajočega skorjo.
In vendar, o moje palmovo drevó, da me boš razumel,
nočem imeti svojih misli namesto tebe,
ki si mi dražji in boljši! Rajše brez odloga
obnovi svojo prisotnost in kakor mora storiti
čvrsto drevó, stresi svoje veje in razgali svoje deblo
in te zelene vence, ki te obkrožajo, pusti naj padejo
na zemljo in naj razpadejo in naj jih veter raznese
kamorkoli! Ker v tej globoki radosti, ko te vidim in poslušam
in ko v tvoji senci nov zrak vdihavam vase,
ne mislim več na tebe — preblizu sem ti, preblizu.

Vidim tvojo podobo nocoj, skozi moje solze;
in vendar, saj sem še danes videla tvoj smeh. Komú
naj to štejem v krivdo? O predragi, ali si ti,
ki mi prinašaš žalost, ali sem jaz? Omamljen
tako od zanosnega petja in zahvalnih molitev
bi se zgrudil cerkovnik, onemogel, z bledim, neobčutljivim
čelom na stopnice oltarja. Ko si daleč od mene
čujem tvoj glas in tvojo zaobljubo, zbegana in nezavestna,
kakor zveni v njegovih zmedenih ušesih zborov
„Amen“. O moj dragi, ali me ljubiš? Ali sem morda videla
vso to glorio samo v sanjah in sem se onesvestila,
ko je prejarko luč izžareval moj ideal,
slepeč oči moje duše? Ali se bo ta luč vrnila,
kot se vračajo te solze, ki pekoče in prave mi zalivajo lice?

PRINC RANOFER JADRA NA ZAPAD

NOVELA — BRANKO RUDOLF

Trinajsti dan je mala princesa Tui povedala, da je sanjala o veliki, beli ptici, ki nam je pokazala pot. Rekla je, naj vse straže podvoje pozornost. Gotovo nam bo še danes prišlo odrešenje. Vsi smo bili že docela izmučeni in oslabljeni, a vendar smo se upirali poginu in upali, da nas morski tok ne povede v propast, temveč v novo življenje. Ves dan smo napeto gledali, a nismo videli ničesar. Proti večeru pa, ko nam je že upadal pogum, je zaklical nubijski mornar z jambora. Takoj sem splezal k njemu in opazil na obzorju rdečkasto jadro, ki je počasi dobivalo jasnejše oblike. Rdečica tega jadra ni bila škrlatna kakor naša. Bila je fina oranžnordeča barva in jadro se je zdelo prosojno v zadnjih žarkih zahajajočega solnca. Noč, ki je sedaj nastala, je bila mesečna. Kmalu se nam je približala nenavadno velika in čisto bela ladja. Nismo vedeli, ali nam prinaša rešitev ali pogin; ali nas bodo sprejeli prijatelji ali pa razbojniki, ki bi nas pomorili ali odvedli v sužnost. Na krovu smo stali in gledali, a vsem nam je burno utripalo srce. Obe princesi sta vzeli v roke bodalci, da bi se lahko usmrtili, če bi ju hotel sovražnik ugrabiti. Princ Ranofer je stal na krnu naše ladje ter zaklical z močnim glasom. Trikrat je zaklical in trikrat ni bilo odgovora. Jadra tuje jadr-

Martin je onemel.

Vrata so se odprla. V celico je stopila truma ječarjev. Martin se je zdrznil in planil proti oknu. Tam se je ustavil, dvigal roke kvišku in vlačil, kakor bi zvonil. Gledal je ječarje, se nasmehnil in dejal:

„Zvoní!“

Močne roke so ga pograbile in ga priklenile na posteljo.

*

Še dolgo v noč je Martin vpil. Proti jutru pa se je pomiril in zaspal. Zjutraj so mu odvzeli železni oklep. Zdravnik ga je preiskal in ukazal:

„Peljite ga na zrak!“

Odprli so mu vrata.

Martin je stopil na mračen in tih hodnik. Čez ograjo je uprl pogled na spodnji hodnik, ki je bil dvajset metrov pod njim.

Dvignil je glavo in pogledal ječarja.

Ječar je plašno odskočil.

Martinove koščene roke so se ujedle v železno ograjo.

Zavihtel se je.

In — od sten je odjeknil samo še poslednji krik.

PORTUGIŠKI SONETI

ELIZABETA BARRETT-BROWNING

Iz angleščine prevedel Alojz Gradnik.

31

Ti prideš! Vse je povedano brez ene same besede.
Tako stojim pred tvojimi očmi, kakor stoji v opoldanskem
solncu deca, ki ji srca trepetajo skoz razžarjena
veka od neslutene, a prekipevajoče notranje radosti.
Glej, grešila sem v svojem poslednjem dvomu, ali vendar
se ne kesam za svojo krivdo; prej za izgubljeno
priliko, da sta mogla stati tako, samo za hip, drug
poleg drugega, brez vzajemne utehe. Ah, ostani
tu pri meni, v moji bližini in kakor golob me obstri
s svojimi krili! In če bi moje bridkosti zopet
vzkipele, kljubuj jim z vedrino svojega velikega srca:

zasloni s svojimi božanskimi odlikami te moje
 misli, ki trepečejo brez njih liki ptičke
 brez perja, prepuščene dobroti milega neba.

32

Ko je po tvoji prisegi ljubezni solnce prvokrat vstalo,
 sem zahrepenela s pogledi k mesecu, da razveže
 te vezi, ki so se zdele prezgodaj in prenaglo spete
 za trajno zvestobo. Srca, ki na prve oči vzljubijo,
 sem mislila, se skoro nasitijo. In ko sem se tako
 presojala, se mi je zdelo, da nisem ustvarjena
 za takšnega moža ljubezen! Bolj sem bila podobna
 razglašnim in obrabljenim goslim, ki bi dober
 pevec z njimi ne maral pokvariti svojega speva;
 v naglici jih zagradiš, a jih odložiš ob prvem
 neubranem glasu. Nisem bila krivična proti sebi,
 ali sem storila krivico tebi. Ker pod mojstrovo roko
 vzvalové popolna sozvočja tudi iz pokvarjenih glasbil
 in velike duše morejo v istem vzgonu snovati in ljubiti.

33

Lè, zovi me z mojim otročjim imenom! S tistim
 imenom, na katerega sem kot dete pridirjala
 od nedolžnih iger, pustivši v nemar nabrane jegliče,
 da sem mogla gledati v obraz, ki mi je že s pogledi
 svojih oči dokazoval, da sem mu draga in mila.
 Zdaj pogrešam tiste jasne, nežne glasove, ki prestreženi
 in spojeni z neoskrunjeno godbo nebeško, me več ne kličejo.
 Samo molk je na grobu, ko kličem in kličem Boga.
 Zato daj, da bodo tvoja usta naslednik tistih, ki so zdaj
 brez življenja. Z rožami, nabranimi na severu, dopolni
 venec na jugu in spoji s to ljubeznijo iz mojega

detinstva to mojo sedanjo do tebe! O, le zovi me
s tem imenom, jaz pa, to ti prisegam, predragi,
ti odgovorim z istim srcem in ne bom odlašala.

34

Z istim srcem sem rekla, ti bom odgovorila, s katerim
sem odgovorila njim, ko me boš klical s tistim
imenom. — Ah, praznega obeta! Mar je to isto,
isto srce zmedeno in razrvano od razporov življenja?
Prej, ko so me klicali, sem ti rekla, da sem urno zavrgla
svoje cvetke ali pretrgala igro in stekla in odgovorila
s smehljajem, vzcvetenim na mojih licih
v zadnjem hipu, ki me, pokoren, ni več zapustil.
Ali zdaj, ko tebi odgovarjam, puščam pasti
težke misli v to pretrgano samoto. In vendar, moje
srce se vrača k tebi — preudari kako — ne morda
k delni, marveč k vsej moji sreči. Položi svojo roko
nanje, o predragi, in priznala bom, da nobena
dečja noga ni tako urna kot moje krvi toki.

35

Če se zavoljo tebe, predragi, vsemu odrečem, ali boš
za povračilo ves moj? Ali zares ne bom nikoli
pogrešala kramljanja in blagoslova domače hiše
in običajnega poljuba, ki se daja in sprejema,
in ne bom presenečena, ko bom dvignila svoje oči
in bom videla nove stene, nov pod in novo domačijo?
In ali boš hotel izpolniti to mesto poleg mene,
ki ga zdaj zavzemata dve ugasli očesi, prenežni,
da bi se izmenjali? O, kako težka izkušnja! Če je muka
zmagati ljubezen, še večja je muka boleost.
Vse to izpričuje. Ker boleost je v resnici ljubezen, združena

z bolestjo. Ah, toliko sem trpela, da meni ljubiti ni lahko. Ali ljubi me — hočeš? Odpri na široko svoje srce in sprejmi v to zavetje vlažna krila svoje golobice.

36

Ko sva se prvokrat srečala in se vzljubila, nisem si domišljala, da gradim svojo usodo z mramorjem. Ali sem mogla verjeti, da bo trajna ta ljubezen, nihajoča med bolestjo in bolestjo? Ne, zgrozila sem se, nezaupna za sleherno svetlobo, ki se je zdela, da mi zlati pot pred menoj in sem se bala še ob prst se opreti. In če sem tudi bila posihmal vsa vedra in poguma, mislim, da je Bog hotel, da bi se moj strah ponovil. — O ljubezen, o zvestoba — in bi se bala, da se te sklenjene roke razvežejo, da najin vzajemni poljub pade med naju liki neznana stvar, čim bodo moja usta zledenela. In naj ljubezen laže, če bi zavoljo dane prislege izgubila en sam žarek radosti, ki ga je obljubila zvezda življenja.

37

Odpusti, ah odpusti, predragi, da si je moja duša od vse te božanske sile, ki je v tebi, in ki te v nji spoznavam, izobrazila samo podobo iz peska, spremenljivo in drobljivo. Daljna leta, ki niso čutila tvoje oblasti, iznenada so se umaknila in prisilila moj valujoči razum, da se je uklonil njih dvomom in njih bojaznim, da je slepo pozabil na čistost tvojega lika in izpačil plemenito tvojo ljubezen z nevredno potvorbo: prav tako sem ravnala, liki brodolomni pagan, ki se je rešil v pristan

in da počasti svojega zaščitnika, morskega boga,
postavi kip delfina s puhajočimi škrigami
in štrlečim repom na velikih vratih templja.

38

Ko me je prvič poljubil, je poljubil samo prste
na tej roki, s katero pišem in od tistihdob
je ta moja roka bolj čista in bolj bela —
kesna za pozdrave sveta, ali voljna na poziv:
„O čujmo!“ ko govore angeli. Prstana od ametista
ne bi nosila očitnejše za moje oči, nego ta prvi
poljub. Drugi je presešel v višini prvega,
iskal je čelo in je napol zgrešil pot in polovica
se je izgubila v mojih laseh. O predragoceno
darilo! To je bil krst ljubezni, ki sem ga prejela
s posvečujočo sladkostjo še pred moje ljubezni
kronanjem. Tretji, na mojih ustih, je bil ovit
v sovršeno veličastvo škrлата in odtlej sem zares
se vznesla in sem rekla: „Moja ljubezen, moja duša!“

39

Ker imaš vso oblast in ti je dana milost,
da vidiš skozi to mojo krinko in še preko
nje (vso obledelo od dežja, ki so z njim leta
jo udarjala) in spoznavaš pravo podobo moje
duše, te tužne in trudne priče mojega življenja
teka — ker tvoja ljubezen in tvoja vera vidi
skozi prividno mrtvičnost strpljivega
angela, čakajočega na svoje mesto v novih
nebesih — ker ne greh, ne bol, ne kazen božja
ne smrti sosesčina, ne vse moje napake, ne tisto,
kar me navdaja z gnusom do vsega, če samo sebe

motrim — ker te vse to ne odvräča od mene —
predragi, o pokaži mi, kako naj te obsujem s svojo
hvaležnostjo, kakor me ti obsipaš s svojo dobroto.

40

Ah, res, ljubezen je, ki prešinja ta svet od konca
do kraja. Ne, nočem tajiti ljubezni, ki to ime
zasluži. Čula sem o nji govoriti že v svoji rani
mladosti in odtlej ni minulo toliko časa,
da bi rože, takrat utrgane, več ne duhtele.
Muslimani in djauri mečejo robce na nasmeh
in za solze nimajo sočutja. Polifema beli zob
zdrkne od orehu, če je po dežju njegova lupina
pregladka. In še mnogo laže spremeniš to stvar,
ki ji je ime ljubezen, v srd ali pozabljenje.
Ali tvoja ljubezen ni takšna, o moj predragi.
Vem dobro, ti moreš čakati tudi ob bolesti
in bolezni, da se duša strne z dušo in misliš,
da je še vedno prerano, ko drugi kričé: „Prepozno!“

41

Zahvalna sem vsem, ki so me ljubili v svojih
srdih, s hvaležnostjo in ljubeznijo, ki klije
iz mojega. Globoko se zahvaljujem vsem, ki le za hip
so postali ob zidovju moje ječe, da bi čuli mojo
glušččo godbo, preden so šli dalje, sleherni po svojem
poslu, na trg ali v tempelj, kamor moj glas
ne seže. Ali ti, ki si svoje božanske umetnosti
glasbilo spustil k svojim nogam, ko je moj glas
medlel in padal in me je stok davil, da bi čul,
kar sem jecljala skoz svoje solze — o povej mi, kako
naj se ti zahvalim! Ah, če bi mogla svojega srca

prekipevajoče misli vsejati v bodoča leta,
da bi izzorele v jasne besede, in poslati
ljubezni, ki ostaja, pozdrav ljubezni, ki odhaja!

42

„*Moja bodočnost ne bo moja posneta preteklost*“,
tako sem napisala nekoč, in misleč, da mi stoji
ob strani angel varuh mojega življenja,
ki bo potrdil te moje besede s pogledom prosečim,
uprtim v beli božji tron, sem se okrenila,
in glej mesto njega sem uzrla tebe, ki nisi nesoroden
angelom v svoji duši! Tedaj sem izmučena od dolgega
trpljenja sprejela tvojo tolažbo, ko so iznenada,
pod tvojim pogledom iz moje romarske palice
pognali zeleni listi, okrašeni z jutrnjo roso.
Zdaj ne iščem več posnetka svojega življenja
prve polovice. Zapuščam tu te liste, ki jih je dolgo
razmišljanje zvilo. Napiši nov epigraf moji
bodočnosti, moj angel novi, nepričakovan tu na zemlji.

43

Kako te ljubim? Daj, da ti razodenem kolikerno.
Ljubim te z vso globino, širino in višino, ki jo duša
moja more doseči, ko čuti, da je izpred oči
izgubila zemljo, med mejami Bitja in idealne Milosti.
Ljubim te ob slehernega dneva najskromnejšem
opravilu, ob svitu solnca in brljenju sveče.
Ljubim te svobodno, kakor tisti, ki se boré
za Pravdo, ljubim te čisto, kakor tisti, ki bežé
od Slave, ljubim te s strastjo, s katero sem prenašala
svoje prejšnje tuge in z vso vero svojega detinstva.
Ljubim te z ljubeznijo, ki sem mislila da mi je

umrla s svetniki, ki sem jih izgubila. — Ljubim te
z vzdihom, s smehom, s solzami, z vsem svojim življenjem!
In če Bog tako hoče, še bolj te bom ljubila po smrti.

44

Predragi, mnoge rože si mi prinesel, utrgane
v vrtovih, skozi vse poletje in vso zimo,
in zdelo se je, kakor da so zrasle v tej zaprti
sobi in da niso pogrešale ne solnca, ne dežja.
Tudi ti, v imenu te najine ljubezni, prejmi v povračilo
te misli, ki so tudi vzcvetele tu notri
in ki sem jih v toplih in hladnih dneh izrula
iz mojega srca cvetnjaka. Zares, te gredice in hladnice
so vse preraščene z grenkim plevelom in rutico
in čakajo tvoje pletve; ali glej, tu je šipek,
tu bršljan, vzemi jih, kakor sem jaz tvoje rože
prejemala in shrani jih, da ne ovenejo. Naj si tvoje
oči verno zapomnijo njih barve in sporoči
svojemu srcu, da so ostale v moji duši njih korenine.

FRANCOSKI VOJNI ROMANI

J E A N L A C R O I X

O d vsega začetka se je zdelo verjetno, da bodo taki dogodki, kot jih je sprožila vojna, morali spraviti na dan celo kopo talentov. Pisatelji so bili mobilizirani, prvič se je kaj takega zgodilo. Naloga „pismarjev“ iz ozadja je bila, vzbujati patriotizem in dvigati duha. Ker pa je bila ta naloga v vseh vojujočih se deželah lahka, častna in dobičkanosna, se ji tudi francoski pisatelji niso odrekli. — Bolj zanimivo pa je dejstvo, da so vsi mladi pisatelji, ki so bili dovolj stari za orožje, tičali v raznih armadah in neredko celó v prvih vrstah. Čeprav je bilo mnogo takih, ki so znali iztakniti ne kdo ve kaj nevarna mesta, na kakršna so včasih oblastva postavljala intelektualce, je bilo vendar tudi dokaj takih, ki so živeli življenje navadnega vojaka in so, kakor je pel Pellerin,

nosili puško
in v taborišču spali.